

Posudek na diplomovou práci Štěpána Tonara

“LEBKY S PŘEDČASNĚ SROSTLÝMI ŠVY A EPIGENETICKÉ ZNAKY ”

Katedra antropologie a genetiky člověka
Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova, Praha, 2006

Práce studenta odborné biologie Štěpána Tonara má dva stěžejní cíle, jednak u lebek s předčasným srůstem švů ověřit výskyt vybraných epigenetických znaků a jednak tento soubor deformovaných lebek metricky charakterizovat a porovnat ho se souborem zdravé populace 20. století. Podstatným a nesmírně cenným výstupem práce je i přehledná databáze biologických údajů o různých typech kraniostenóz, které jsou uloženy ve sbírkách pěti českých antropologických resp. anatomických pracovišť.

Práce obsahuje 75 stran, nepočítaje „Literaturu“ (7 stran) a 4 přílohy (24 stran). Autor správně zvolil posloupnost hlavních kapitol a v jejich rámci i podkapitol. Text je srozumitelný, přehledný, formulace myšlenek je jasná. Grafická úprava práce je velmi dobrá. V práci je řada názorných grafů a tabulek (např. graf 14, tabulky 16, 17). Kvalitní je i fotografická dokumentace vybraných typů kraniostenóz. Pozitivem je zařazení soupisu všech zpracovaných lebek, pokud jsou k dispozici, s dobovými pitevními údaji.

Autor pracoval s pěti skupinami kraniostenóz. Jeho rozdělení vychází z charakteru lebečních deformací, bylo ale podmíněno i nízkým zastoupením některých typů těchto deformit. Toto platí zejména o skupinách založených na předčasné obliteraci sutura sagitalis a sutura coronalis. Všechny sledované epigenetické znaky se týkají vsutých kůstek v lebečních švech. Při jejich hodnocení byl proto typ lebeční deformace vždy brán v úvahu.

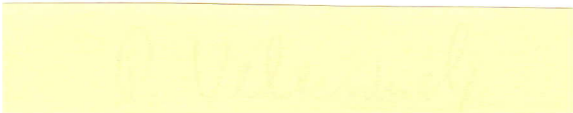
Štěpán Tonar si na počátku definoval pět dílčích cílů. Jedním z nich bylo i metrické srovnání jednotlivých typů kraniostenóz se souborem recentní zdravé populace. Jak se ovšem v průběhu výzkumu ukázalo, zastoupení některých typů kraniostenóz bylo nízké a především pohlavní příslušnost byla známa pouze u cca třiceti případů, a to ještě mužské lebky dvojnásobně převažovaly. Autor tedy zvolil kompromis. Z recentní série vybral 40 mužů a 40 žen a vypočetl průměrné hodnoty jejich kraniálních rozměrů. Tyto průměrné hodnoty vzal jako referenční pro srovnání s některými skupinami kraniostenóz (viz. skupiny 3-5). Postup

není optimální, na druhou stranu byl jediným možným řešením, pokud by od srovnání neustoupil.

I přes tuto skutečnost předkládaná práce v plné míře splnila cíle, které si Štěpán Tonar na počátku stanovil. Jde o jeden z nejrozsáhlejších antropologicky zpracovaných souborů kraniostenóz ve střední Evropě. Předpokladem úspěšného výzkumu bylo zvládnutí problematiky lebečních deformací. Autor se musel seznámit i s metodologií hodnocení epigenetických znaků a metodologií odečtení vybraných kraniálních rozměrů. Je nutné vzít v úvahu, že hodnocení obou typů charakteristik bylo komplikováno charakterem souboru. Obsah kapitoly „Úvod do problematiky kraniostenóz a epigenetických znaků“ spolu s množstvím nastudované odborné literatury (cca 100 citací), svědčí o tom, že student se dané problematice skutečně intenzivně věnoval. Realizace diplomové práce nebyla pro něho pouze splněním povinnosti nutné k dokončení studia. O jeho přístupu vypovídá i skutečnost, že zpracování kraniostenóz deponovaných na mimopražských pracovištích si domluvil osobně a realizoval je na vlastní náklady. Nepředpokládám, že tento přístup lze považovat za normu u studentů Katedry antropologie a genetiky člověka.

Práci Štěpána Tonara považuji za kvalitní a přínosnou pro další studie. Její úroveň, podle mého názoru, splňuje nároky, které jsou kladené na diplomové práce studentů odborného směru. Doporučuji její přijetí.

V Praze 24. září 2006

RNDr. Petr Velemínský, Ph.D.

Národní muzeum
antropologické oddělení
Václavské nám. 68
115 79 Praha 1